

**Brüssel, 22. aprill 2026
(OR. en)**

8482/26

**ENER 199
ENV 402
COMPET 475
TRANS 244
CONSOM 131
IND 278
ECOFIN 518
FISC 144**

SAATEMÄRKUSED

Saatja: Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor

Kättesaamise kuupäev: 22. aprill 2026

Saaja: Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär

Komisjoni dok nr: COM(2026) 370 final

Teema: KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE
AccelerateEU - Energialiit
Taskukohane ja turvaline enrgia kiirema tegutsemise abil

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 370 final.

Lisatud: COM(2026) 370 final

Brüssel, 22.4.2026
COM(2026) 370 final

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

AccelerateEU - Energialiit

Taskukohane ja turvaline energia kiirema tegutsemise abil

1 SISSEJUHATUS

Juba teist korda vähem kui viie aasta jooksul muutuvad üha ilmsemaks ohud, mille on põhjustanud Euroopa **sõltuvus fossiilkütuste impordist**. Üle poole (57%)¹ Euroopas tarbitavast energiast saadakse imporditud fossiilkütustest. See tekitab haavatavuse, mille eest tuleb kõrget hinda maksta. 2025. aastal importis EL fossiilkütuseid enam kui 340 miljardi euro väärtuses². Alates hiljutise Lähis-Ida konflikti algusest 2026. aasta märtsis ja Hormuzi väina sulgemisest oleme kulutanud fossiilkütuste impordile 24 miljardit eurot rohkem³. Lisaks on võimalik märkimisväärne mõju SKP kasvule ja inflatsioonile⁴. Olukord Lähis-Idas on endiselt ebastabiilne ja ei ole selge, kui kaua see nii kestab. Kindel on aga see, et tunneme selle mõju veel vähemalt mitu kuud ja mujalgi kui energiasektoris ning see mõju on majanduslik, tööhõivealane ja sotsiaalne.

Hinnatõus on konflikti otsene tagajärg. Varustuskindlus ei ole otseselt ohus, kuigi mõne kütuse varud on piiratud. EL on vähendamas fossiilkütuste osakaalu elektritootmises, kuid gaas ja nafta domineerivad jätkuvalt kütte-, tööstus- ja transpordisektoris ning on oluline sisend tööstuse väärtusahelates (nt kemikaalid, plastid ja väetised). See jätab Euroopa kodumajapidamised ja ettevõtted, eelkõige VKEd ja energiamahukad tööstusharud, ning nende töötajad üleilmsete järskude hinnatõusude meelevalda. Praegune olukord nõuab **õigeaegseid, sihipäraseid ja ajutisi meetmeid**, et kaitsta kõige haavatavamaid tarbijaid, kiirendada üleminekut puhtale energiale ja edendada elektrifitseerimist ning kaitsta Euroopa tööstuse konkurentsivõimet.

Viimastel aastatel on EL oluliselt kiirendanud energiasüsteemi ümberkujundamist tõhusaks, paindlikuks ja ühendatud süsteemiks, mis põhineb **omamaistel, puhastel ja rohkematel energiaallikatel**. Paljud liikmesriigid juba saavad kasu kiiretest edusammudest energiasüsteemi ümberkujundamisel, mis näitab, et see eesmärk on saavutatav ning toob selgeid hüvesid inimestele ja ettevõtetele. Näiteks liikmesriikides, kus puhta energia (eelkõige taastuvate energiaallikate ja tuumaenergia) osakaal elektrienergia allikate jaotuses on suur ning kellel on paindlik elektrisüsteem, millel on piisav võrgu- ja salvestusvõimsus, on elektrihinnad üldiselt alla ELi keskmise ja käesolev energiakriis mõjutab neid praegu vähem.

See tuleb selgelt meelde, et on vaja **kiirendada elektrifitseerimist, suurendada ELis puhta energia tootmist ja kujundada ümber energiasüsteem**. Valikud, mida me täna teeme, määravad, kas oleme järgmise kriisi eel haavatavas või tugevas olukorras. Üleminek puhtale, rikkalikule, omamaisele, turvalisele, veetõhusale ja taskukohasele energiasüsteemile ei ole kunagi olnud üksnes kliima- ja keskkonnaalane vajadus – see on ka sotsiaal-majanduslik ning konkurentsivõime ja julgeolekuga seotud kohustus. Need poliitilised eesmärgid tugevdavad ja täiendavad üksteist ning neid on võimalik saavutada, kasutades täielikult ära kõiki olemasolevaid puhtaid tehnoloogialahendusi, tagades samal ajal tehnoloogilise neutraalsuse.

¹ Eurostat, 2024.

² Eurostat.

³ Esimesed 52 päeva. Võrdlus Lähis-Ida kriisi algusele eelnenud perioodiga, eeldades, et EL jätkab samade koguste importimist. Enne kriisi oleks EL maksnud samal ajavahemikul 75 miljardi euro asemel ligikaudu 51 miljardit eurot. Komisjoni arvutused, mis põhinevad Bloombergi, Kpleri, LSEG / Refinitivi andmetel.

⁴ Energia on koguinflatsiooni volatiilsuse üks peamine tõukejõud, mis avaldub nii otsese (kütus, elekter) kui ka kaudse mõjuna (tootmis- ja transpordikulud).

Seepärast ei tohi lühiajalised leevendusmeetmed kahjustada – vaid peavad pigem tugevdama – pikemaajalisi eesmärke suurendada ELis puhta energia tootmist, saavutada vähese süsinikuheitega ja vastupidav ELi energiasüsteem ning tugevdada Euroopa tootmisvõimsust, vältimaks uut strateegilist sõltuvust.

Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja tugevat pühendumust, **tihedamat koordineerimist** ja rohkem investeringuid, kuid puhtale energiale ülemineku kiirendamisest saadav kasu kaalub selgelt üles selle kulud. Iga hilinevad investering energiasüsteemi ümberkujundamisse võib ühiskonna kulusid suurendada.

Praegusel kriisil on väga tugev üleilmne mõõde. Selleks et leevendada pingete mõju üleilmsetele turgudele, saab EL tugineda oma märkimisväärsele kaalule ostjana ja oma ühtse turu väärtusele, mis on **tugevuse ja solidaarsuse** allikas, eriti kriisi ajal.

See kava on osa **komisjoni dünaamilisest reageerimisest** ja seda arendatakse olukorra muutudes edasi. Komisjon jälgib selle meetmeid tähelepanelikult ja kaalub olukorra halvenemise korral lisameetmeid. Kava koosneb viiest peamisest tegevusvaldkonnast, et toetada liikmesriike, kui nad pakuvad lühiajalist leevendust tarbijatele, eelkõige neile, keda see olukord kõige otsesemalt mõjutab. Samuti kirjeldatakse selles viise, kuidas saavutada keskpikas ja pikas perspektiivis kiiremini vastupidavam energiasüsteem. Need on järgmised:

- parem koordineerimine liikmesriikide vahel ja rahvusvaheliste partneritega;
- toetada liikmesriike, et kaitsta tarbijaid, sealhulgas tööstust, hinnašokkide eest, ning abistada neid samal ajal energiasüsteemi ümberkujundamisel;
- kiirendada üleminekut omamaisele puhtale energiale ja elektrifitseerimist;
- tugevdada energiasüsteemi ning
- suurendada investeringuid, kaasates energiasüsteemi ümberkujundamiseks nii avaliku kui ka erasektori rahalisi vahendeid.

2 KOHESED MEETMED KIIRE KASU SAAMISEKS

2.1 ELi paremast koordineerimisest saadav kasu

Tõhustatud koordineerimine ELi tasandil on näidanud selget kasu. Ukraina-vastase agressiooni järel oli kava „REPowerEU“ kohastel ühismeetmetel oluline roll, et võimaldada ELil vähendada oma gaasinõudlust 18 % (2022. aasta augustist 2023. aasta märtsini),⁵ leevendada vahetatut survet ja toetada pikaajalist stabiilsust. ELi energiaplatvorm⁶ on aidanud hankida Euroopa gaasinõudluse rahuldamiseks 90 miljardit kuupmeetrit gaasi. See ühendas ELi tööstustarbijad rahvusvaheliste tarnijatega ja aitas seeläbi hankida 77 miljardit kuupmeetrit.

Esimesed valdkonnad, millele suurem koordineerimine ELi tasandil peaks keskenduma, on **gaasihoidlate täitmine** ja gaasihoidlate täitmise normidega võimaldatava paindlikkuse kasutamine, **naftavarude vabastamine**, **riiklike erakorraliste meetmete võtmine** ning

⁵ Eurostat, võrreldes kriisieelse tasemega.

⁶ Ajavahemikuks 2023–2025 loodud [AggregateEU](#) mehhanismi abil.

lennuki- ja diislikütuse kättesaadavuse tagamine, sealhulgas naftatöötlemistehaste tootmisvõimsuse optimeerimise abil.

Lennukikütuse nappusel võib olla märkimisväärne mõju lennutranspordile, näiteks lendude tühistamise näol, eriti mil ees seisab kiire suvine lennuhooaeg. Arvestades seda, et lennutransport toimib piiriülel, on vaja koordineerimist Euroopa tasandil, et säilitada ühtse turu tõhus toimimine ja tagada tarnete jätkumine kogu ELis. Kaaluda tuleks alternatiivsete tarnete ja imporditava kütuse liikide⁷ uurimist.

Kõrgemad diislikütuse hinnad ja punkrikütuse kulud tõstavad prahihindu ning avaldavad survet autoveoettevõtjatele, lähimere- ja siseveetranspordi sektoritele ning kalandusele ja põllumajandusele.

Euroopa naftarafineerimissektori kättesaadavust ja tegevussuutlikkust tuleb maksimeerida, et rahuldada praegust nõudlust, eelkõige lennukikütuste järele, kuna ligikaudu 40 % meie lennukikütusest imporditakse ja umbes pool kogu impordist läbib Hormuzi väina⁸. Rafineerimisvõimsus on geograafiliselt koondunud mõnda ELi piirkonda⁹ ja alternatiivsed rafineeritud naftatoodete tarned on piiratud, mistõttu on vaja koordineeritud seiret ja võimalikke ühismeetmeid, et maksimeerida Euroopa rafineerimistehaste olemasolevat toodangut, sealhulgas kriisivarude koordineeritud ja õigeaegse vabastamise abil.

Koordineerivad meetmed on olulised ka sõjalisel otstarbel kasutatava kütuse taristu tugevdamiseks, eelkõige lennukikütuse importimiseks, töötlemiseks, ladustamiseks ja jaotamiseks.

Selleks et vähendada fossiilkütustest sõltuvust kogu maailmas, võib ELi ka välistegevus¹⁰ aidata veelgi vähendada ELi haavatavust energiahindade šokkide suhtes, suurendada ELi energiajulgeolekut ja vastupanuvõimet ning Euroopa konkurentsivõimet puhta tehnoloogia valdkonnas. Koordineerimine ja koostöö eelkõige energiaühenduse lepingu osalistega toetab meie ühendatud energiaturgude vastupanuvõimet¹¹.

Arvestades käesolevas teatises kavandatud meetmete mõju ELi välissuhetele, viiakse need meetmed ellu koostöös oma ülesandeid täitva Euroopa välisteenistusega.

Komisjoni kohesed meetmed ELi tasandi koordineerimise tõhustamiseks

- [Alates aprillist 2026] ***Komisjon hõlbustab selliste riiklike meetmete koordineerimist, mis käsitlevad gaasihoidlate täitmist (nt jälgides tähelepanelikult turuosaliste ostude ajastust ja koordineerides seda liikmesriikidega, et vältida suurenenud samaaegsest ostmisest tingitud järske hinnatõuse) ning naftavarude võimalikku vabastamist, sh lennuki- ja diislikütust (mille kohta esitab komisjon stsenaariumianalüüsid ning koordineerib ajastust ja mahtusid piirkondade kaupa***

⁷ Näiteks Jet-A.

⁸ Komisjoni arvutused, mis põhinevad Kpleri ja Eurostati andmetel.

⁹ Neli peamist piirkondlikku keskust: Loode-Euroopa, Põhja- ja Baltimaad, Vahemere piirkond ning Kesk- ja Ida-Euroopa.

¹⁰ Sealhulgas näiteks strateegia „Global Gateway“ ning Vahemere piirkonna taastuvenergia ja puhta tehnoloogia alase koostöö algatuse rakendamise kaudu.

¹¹ Energiaühendus võib osaleda ka nafta koordineerimisrühma ja gaasi koordineerimisrühma koosolekutel oma sekretariaadi kaudu ja vajaduse korral energiaühenduse lepingu osaliste kaudu, võttes arvesse konkreetseid arutelupunkte. ELi energia- ja tooraineplatvorm jääb energiaühenduse lepingu osaliste ettevõtetele avatuks.

ja ELi puhul). Seda tehakse vastavalt gaasi koordineerimisrühmas ja nafta koordineerimisrühmas.

- [Alates **aprillist 2026**] Liikmesriike julgustatakse kasutama gaasihoidlate täitmisel paindlikkust (kuni 10 %). **Komisjon on valmis hindama lubatud kõrvalekalde künnise edasist suurendamist (kuni veel 5 %) ajakohastatud ELi gaasi hoiustamise määruse alusel.**
- [Alates **aprillist 2026**] **Komisjon hõlbustab ELi koordineeritud teavitustegevust nafta- ja gaasitarnijatele ning partnerriikidele, kellel on sarnane energiaimpordi profiil, et parandada üleilmsete energiaturgude toimimist ja läbipaistvust, sealhulgas kaasates täielikult ELi energia- ja tooraineplatvormi¹², et teha koostööd tööstussektoriga. Komisjon püüab tõhustada rahvusvahelist koostööd, et suurendada tarneid kolmandatest riikidest ja ELi kaubanduslepingute võrgustiku kaudu.**
- [**Mai 2026**] **Komisjon kaardistab Euroopa olemasoleva rafineerimisvõimsuse, hindab vajadusi ja töötab välja meetmeid, et tagada piisav ELi rafineerimisvõimsus ja selle täielik ärakasutamine praeguse kriisi ajal kõigi naftatoodete katkematuks tarnimiseks ning suurendada säästvate biokütuste tootmist ELis.**
- [Alates **maist 2026**] **Komisjon loob kütuste vaatluskeskuse, kus kaardistatakse asjakohaste (ELis toodetud, imporditud ja eksporditud) transpordikütuste tarnete ja ELis olemas olevate varude, sealhulgas sõjalisel otstarbel kasutatava kütuse varude ja rafineerimise võimsus, niivõrd kui see teave on komisjonile kättesaadav. Esimese prioriteedina koordineerib komisjon liikmesriikide, kütusetarnijate ja lennundussektoriga (lennujaamad ja -ettevõtjad) alternatiivsete lennukikütuse hankimise võimalusi ning pakub välja meetmed, millega optimeeritakse selle jaotamist liikmesriikide vahel, et tagada kättesaadavus kõigis piirkondades ja lennujaamades. Komisjon hindab vajadust vaadata läbi strateegilisi varusid käsitlevad ELi eeskirjad, et lisada konkreetseid lennukikütuse kohta käivad nõuded.**
- [Alates **maist 2026**] **Komisjon annab välja suunised, milles selgitatakse ELi lennunduse õigusraamistiku olemasolevaid paindlikkusmeetmeid, eelkõige seoses lennujaamade teenindusaegu, odavama kütuse kaasaveo keeldu, avaliku teenindamise kohustusi ja muude imporditud kütuste kasutamist käsitlevate eeskirjadega, et tegeleda võimaliku kütusenappuse tagajärgedega lennutranspordile, tagades ühtse turu nõuetekohase toimimise ja olulised lennuühendused. Kui olukord halveneb ja olemasolevad paindlikkusmeetmed ei ole enam piisavad, teeb komisjon ettepaneku kohaldatava ELi õigusraamistiku ajutiseks muutmiseks, kui see on põhjendatud.**
- [**2026**] **Komisjon alustab naftavarude direktiivi läbivaatamist, et kõrvaldada praeguse kriisi ajal kindlaks tehtud puudused ja kaaluda muu hulgas, kas eri naftatoodete jaoks on vaja konkreetseid varudega seotud nõudeid.**

2.2 Tarbijate ja tööstuse kaitsmine hinnašokkide eest

Kodumajapidamised ja tööstus ootavad liikmesriikidelt ja ELilt meetmeid, mis kaitseksid neid ootamatult suurte hinnatõusude eest. Kodumajapidamiste eelarved on surve all, kuna kasvavate energiakulude tõttu väheneb inimeste kasutada olev tulu. See on nähtav juba praegu, kui

¹² https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-security/eu-energy-and-raw-materials-platform_en.

inimesed oma autot tangivad¹³. Kuna ligikaudu kahte kolmandikku ELis tarbitavast maagaasist kasutatakse hoonetes ja tööstuses, tekitavad ka järsud gaasihinnatõusud probleeme paljudele tarbijatele, kui see hinnatõus kajastub nende energiaarvetes ja lõpuks ka muudes majandussektorites, näiteks toiduainehindades. Praegu võivad paljud kodumajapidamised saada endiselt kasu tingimustest, mida sisaldavad gaasi- ja elektrilepingud, mille nad sõlmisid enne Lähis-Ida konflikti algust. See võib muutuda, kui need lepingud lõpevad. See oht puudutab eriti kõiki haavatavas olukorras olevaid tarbijaid.

Kuna fossiilkütuste import on jätkuvalt pideva surve all ja energiahinnad on endiselt ebastabiilsed, **on vaja kohest toetust, kuid see peab olema sihipärane, õigeaegne ja ajutine** ning seotud pikaajaliste lahendustega (vt näited II lisas). Selline toetus peaks säilitama stiimulid energianõudluse vähendamiseks ja olema kooskõlas ELi eelarveraamistiku kohaste liikmesriikide kohustustega.

ELi õigusraamistikus ja komisjoni poliitilistes algatustes, sealhulgas kodanike energiapakettis,¹⁴ on juba ette nähtud mitmesugused liikmesriikidele kättesaadavad meetmed, mida nad võiksid kaaluda, et pakkuda tarbijatele kohest leevendust. Need hõlmavad näiteks sihipäraseid sissetulekutoetuse kavasisid, energiavautšereid, näiteks gaasikatelde asendamiseks, sotsiaaltariife, elektriaktsiisi vähendamist vähekaitsitud kodumajapidamiste ja energiamahukate tööstusharude jaoks, käibemaksu vähendamist soojuspumpade, päikesepaneelide abil toodetud energia ja seonduvate väikeakude paigaldamise puhul, maksusoodustusi, millega toetatakse üleminekut elektrisõidukitele, tarbijate energiakogukondades ja energia isetootmises osalemise stimuleerimist ja lihtsustamist ning tarbijate julgustamist oma energiatarbijaid või -lepinguid võrdlema ja ümber vahetama. Lisaks võivad liikmesriigid kehtiva ELi õigusraamistiku alusel kehtestada haavatavate tarbijate toetamiseks energiavarustusest lahtiühendamise ajutised või täielikud keelud. Energiaostuvõimetuse ja liikuvusvaesuse vastu võitlemine on ka tulevase vaesusevastase strateegia prioriteet.

Sihipärased rahalised stiimulid, nagu sihipärased maksuvähendused ning kiirendatud amortisatsioon¹⁵ või sotsiaalrendi kavad, võivad samuti toetada investeringuid ja suurendada puhta tehnoloogia kasutuselevõtu määra, aidates samal ajal suurendada Euroopa tootmisvõimsust. See hõlmab selliseid sektoreid nagu elektrisõidukid, elumajades või tööstuses kasutatavad soojuspumpad, päikesepaneelid või akupõhised energiasalvestussüsteemid.

Energia säästmine ning nafta ja gaasi asendamine kohapeal toodetud puhta energiaga on osutunud tõhusaks vahendiks, mille abil võidelda kõrgete energiahindadega ja vähendada Euroopa sõltuvust imporditud fossiilkütustest¹⁶. Lühiajalises perspektiivis võivad liikmesriigid

¹³ Praegu maksavad eurooplased bensiini eest keskmiselt 1,8–2,2 eurot liitri kohta ja diislikütuse eest 2,0–2,4 eurot liitri kohta, samas kui 2025. aastal maksid nad bensiini eest keskmiselt 1,5–1,6 eurot liitri kohta ja diislikütuse eest keskmiselt 1,6–1,8 eurot liitri kohta. Allikas: Euroopa Komisjoni [iganädalane naftahindade bulletin](#).

¹⁴ [Kodanike energiapakett](#) (COM(2026) 115).

¹⁵ Kooskõlas [nõukogu 10. oktoobri 2025. aasta järeldustega](#) maksusoodustuste kohta puhta tööstuse kokkuleppe toetamiseks.

¹⁶ Viimased kättesaadavad andmed näitavad, et ELi rahastatud investeringud energiatõhususse juba tugevdavad liidu energiaalast vastupanuvõimet. 2023. aasta lõpuks oli ELi vahenditega saavutatud aastane energiasääst 81,9 TWh; allikas: [COM\(2026\) 118 \(lõplik\)](#), lk 17. Lisateabe saamiseks vt ka [ODYSEE](#) projekt.

saavutada märkimisväärset kasu mitmes sektoris, kui nad ühendavad elektrifitseerimise, tõhustamise ja puhta energia tehnoloogia kiirendatud kasutuselevõtu meetmed, sealhulgas näiteks uuenduslikud kestlikud bioressursipõhised lahendused (vt näited II lisas). ELi heitkogustega kauplemise süsteem (HKS) on olnud ka oluline vahend suurema energiajulgeoleku ja -sõltumatuse saavutamiseks, kuna ilma HKSita tarbiks Euroopa nüüd 100 miljardit kuupmeetrit rohkem gaasi, mis muudaks meid haavatavamaks.

Kodumajapidamistes ja hoonetes võib kiiret mõju avaldavate kohanduste toetamine, näiteks isolatsiooni parandamine või akende või ebatõhusate seadmete väljavahetamine, **anda kohese ja pikaajalise** energiasäästu ning vähendada kulusid. Gaasi- ja õliatelde asendamine soojuspumpadega võib vähendada energia lõpptarbimist hoonetes ja vähendada aja jooksul energiaarveid¹⁷. Soojuspumpade kasutuselevõtu määra iga-aastane suurendamine praeguselt ligikaudu 2,4 miljonilt ühikult ligikaudu 4 miljonile ühikule 2030. aastaks mitte ainult ei leevendaks tarbijate olukorda, vaid aitaks ka liikmesriikidel vähendada elamute keskmist primaarenergia kasutamist 2030. aastaks vähemalt 16 %¹⁸. Komisjon julgustab liikmesriike kasutama Euroopa Investeeringupanga HKS2 eelrahasutusvahendit (*Frontloading Facility*), et kiirendada süsinikuheite vähendamise meetmete kasutuselevõttu eluaseme- ja liikuvussektoris, millest saavad eelkõige kasu väikese ja keskmise sissetulekuga leibkonnad ja VKEd.

Kuna suurem osa naftatarbimisest toimub transpordisektoris, peaksid liikmesriikide meetmed olema koordineeritud ning suunatud nii, et säilitatakse kaubavood ja ühendused reisijatele, edendades samal ajal üleminekut elektromobiilsusele ja muudele keskkonnahoidliku liikuvuse lahendustele kõigi transpordiliikide puhul, mis on struktuurne viis vähendada transpordisektoris meie sõltuvust naftast. Need võivad hõlmata stiimuleid tarbijatele elektrisõidukite soetamiseks (nt ettevõtete sõidukiparkide üleminek keskkonnahoidliku transpordi lahendustele,¹⁹ nagu elektrilised raskesõidukid või elektrilised reisiparvlaevad) või kaldaäärse elektritoite pakkumist sadamates. Ettevõtete, eelkõige väikeste, keskmise suurusega ja energiamahukate ettevõtete jaoks võivad sihipärased toetusmehhanismid hõlmata rahastamiskavasid, vautšereid või liisingumudeleid, et stimuleerida investeringuid energiatõhususse ja puhtasse tehnoloogiasse.

Liikmesriigid võivad kaaluda kliimameetmete sotsiaalfondist eraldatavate vahendite kasutamist, et rahastada selliseid meetmeid haavatavate rühmade jaoks, sealhulgas nii transpordi- kui ka hoonesektoris.

Lennu- ja veetranspordi ning kalanduse puhul tuleks kiirendada alustatud üleminekut kestlikele lennuki- ja laevakütustele,²⁰ mille toetuseks tuleks kiiresti rakendada stiimuleid nende tootmiseks ja kasutamiseks ELis²¹. Muudes sektorites, nagu põllumajandus, kalandus ja liikuvuslogistika, võib olemasolevate sisepõlemismootoriga sõidukite parem juurdepääs säästvatele biokütustele tagada nende katkematu panuse tarneahelasse, eelkõige toidu puhul.

¹⁷ Komisjoni arvutused.

¹⁸ Võrreldes 2020. aastaga. [Hoonete energiatõhususe direktiiv](#) (EL) 2024/1275.

¹⁹ Komisjoni ettepanek: [määrus keskkonnahoidlike ettevõttesõidukite kohta](#) (COM(2025) 994 final).

²⁰ Määrused „[ReFuelEU Aviation](#)“ ja „[FuelEU Maritime](#)“.

²¹ [Kestlikku transporti investeerimise kava](#).

Komisjoni kohesed meetmed liikmesriikide toetamiseks tarbijate ja tööstuse kaitsmisel

- [Mai 2026] Komisjon esitab 13. mail 2026 Küprosel toimival ELi energeetikaministrite mitteametlikul kohtumisel **loetelu kordamist võimaldavatest meetmetest, mille eesmärk on saavutada energiasüüst ja suurendada süsteemi tõhusust, ning meetmetest, millega asendatakse fossiilkütused kohapeal toodetud puhta energiaga**. Liikmesriigid saavad neid meetmeid kiiresti rakendada, et vähendada nafta- ja gaasitarbimist lühiajalises perspektiivis. Loetelu põhineb alates 2022. aastast võetud kõige tõhusamate meetmete hindamisel ning sisaldab näiteid konkreetsetest meetmetest, mida on kohapeal edukalt rakendatud ja millel on kogu ELis ulatuslik kordamise potentsiaal, ning nende mõjust.
- [Alates aprillist 2026] **Komisjon loob digihoidla**, et koguda ja jagada mittekonfidentsiaalset teavet liikmesriikide erakorraliste meetmete kohta, aidata koordineerida naaberliikmesriikide tegevust ning **hõlbustada heade tavade jagamist ja edendamist**.
- [Aprill 2026] Komisjon võtab vastu **riigiabi ajutise raamistiku**, milles nähakse liikmesriikide jaoks ette sätted sihipäraste ajutiste erakorraliste meetmete väljatöötamiseks ja rakendamiseks, et toetada sektoreid, mida järsud hinnatõusud kõige rohkem mõjutavad.
- [Alates aprillist 2026] Komisjon annab **liikmesriikidele pidevat abi sihipäraste, õigeaegsete ja ajutiste meetmete** (sealhulgas hinnasekkumised, sissetulekutoetuse kavad ja maksusoodustused) väljatöötamisel, mille eesmärk on toetada eelkõige VKEsid, energiamahukaid tööstusharusid ja kodumajapidamisi, säilitades samal ajal stiimuli säästa energiat ja soodustades fossiilkütuste vähendamist. Liikmesriigid peaksid esitama hinnangu vastava eeldatava mõju kohta, sealhulgas oma eelarvekulude kohta, ja vältima ühtse turu killustumist. Komisjon esitab sellekohased **juhtpõhimõtted ja hõlbustab vastavate vormide väljatöötamist**. Liikmesriigid võivad võtta meetmeid ka juhusliku kasumi maksustamiseks, et tagada sotsiaalne õiglus; komisjon austab liikmesriikide otsuseid, abistab neid ja pakub parimaid tavaid riiklike meetmete jaoks ning hindab nende mõju ühtsele turule. Komisjon on valmis toetama kõiki liikmesriike, kes peavad lühiajalises perspektiivis kohaldama energiamaksu määrasid, mis jäävad allapoole praegust ELi madalaimat taset, vältides samal ajal fossiilkütuste nõudluse suurenemist ning pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatuse süvenemist.
- [Aprill 2026] Komisjon jätkab **tarbijate mõjuvõimu suurendamise ja kaitse edendamist** kõigis liikmesriikides, **andes suuniseid** järgmise kohta: vähekaitsitud tarbijate kaitsmine energiavõrgust lahtiühendamise eest, energiatarnija ja -lepingu vahetamise kiirendamine ja lihtsustamine, energiakogukondades osalemine ja oma tarbeks toodetud energia tarbimine, tarnijate riskijuhtimise parandamine ning tarbijate kaitsmine energiasüsteemi ümberkujundamise ajal.
- [Alates maist 2026] Komisjon **edendab ja aitab** muu hulgas energiasüsteemi ümberkujundamisse investeerimise nõukogu ja energiatõhususe rahastamise koalitsiooni abil välja töötada **puhta ja tõhusa tehnoloogia sotsiaalrendi kavasid**. Liikmesriike **julgustatakse neid kavasid kasutama**, et toetada näiteks elektrisõidukite, elumajade soojuspumpade ja väikeakude kiiret kasutuselevõttu.²² Komisjon on valmis **aitama liikmesriikidel luua rahalisi stiimuleid**, nagu sihipärased maksuvähendused puhta energia tehnoloogia, näiteks elektrisõidukite, tööstuses ja kodumajapidamises kasutatavate soojuspumpade, arvestist tarbija pool paiknevate akude ja tööstusliku soojussalvestuse kiireks kasutuselevõtuks, tagades samal ajal eelarve-eeskirjadest tulenevate kohustuste täitmise.

²² Täiendamaks muid stimuleerimismudeleid, nagu toetused, tagatised, laenuid või energia kui teenuse mudelid, mida kasutatakse sagedamini sellise tehnoloogia puhul nagu väikeakud ja soojuspumbad.

- [Aprill 2026] Komisjon on käivitanud Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi raames kriisitoetuse mehhanismi,²³ mis võimaldab liikmesriikidel hüvitada kalandus-, vesiviljelus- ja töötlemissektori ettevõtjatele suurenenud tegevuskulud ja saamata jäänud tulu, mis tulenevad otseselt Lähis-Idas valitsevast olukorrast.

3 KOHESED MEETMED PÜSIVA KASU SAAMISEKS

3.1 Omamaisele puhtale energiale ülemineku ja elektrifitseerimise kiirendamine

Kui liikmesriigid võtavad koheseid meetmeid, et saavutada keskpikas perspektiivis häid tulemusi, saavad nad asendada märkimisväärses mahus naftat ja gaasi, **kiirendades üleminekut puhtale, omamaisele ja rikkalikule energiale**, sealhulgas elektrifitseerimise, päikese- ja maapõueenergia ning muu taastuvenergia, tuumaenergia, biometaan, säästvate biokütuste ja vesiniku kasutuselevõtu abil.

Näiteks peaks aastaks kasutusele võetava taastuvelektri võimsus suurenema 100 GW-ni aastas,²⁴ sealhulgas uute suuremahuliste taastuvenergiaprojektide ja päikeseenergia kiirema kasutuselevõtu kaudu,²⁵ mis võib anda kiireid tulemusi²⁶. Kiirete tulemuste saavutamiseks on seetõttu äärmiselt oluline ühtlustada riiklike loamenetlusi kooskõlas ELi õigusaktides sätestatud nõuetega²⁷. Lisaks ülevõtmispüüdlustele võib rakendamise kiirendamine anda konkreetseid tulemusi. 2026. aasta lõpuks peaks loamenetluste kestus kogu Euroopas lühenema maksimaalselt kahele aastale²⁸ ja iga liikmesriik peaks kasutama taastuvenergia eelisarendusalade potentsiaali, luues vähemalt ühe sellise ala.

Veel üks oluline hoob on maksimeerida olemasolevaid taastuvenergiavarasid. Tuuleparkide, sealhulgas avamere tuuleparkide kiire ajakohastamine ja uuendamine, mida toetab spetsiaalne ühtlustatud lubade andmise kord, ning muude taastuvenergiajaamade, näiteks hüdroelektrijaamade moderniseerimine võivad pakkuda kiiresti hädavajalikku täiendavat leevendust, suurendades olemasolevat tootmisvõimsust.

²³ Komisjoni [rakendusotsus Lähis-Idas alates 28. veebruarist 2026 valitseva olukorra](#) käsitamise kohta märkimisväärsed turuhäireid põhjustava erandliku sündmusena.

²⁴ Kooskõlas [puhta tööstuse kokkuleppega](#) (COM(2025) 85 final). See taastuvenergia võimsuse kasutuselevõtu määr viitab alalisvoolu võimsusele, mis vastab ligikaudu 85 GW-le tavapärase statistikaaruandluses kasutatava vahelduvvoolu võimsuse puhul.

²⁵ Päikeseenergia tootmine on üks taskukohasemaid elektritootmise allikaid ja sellel on väga suur kasutuselevõtu potentsiaal, näiteks eluhoonetes, sh rõdudel, tänavatel ja suurtes kaubandusrajatistes.

²⁶ Alates 2021. aastast on EL paigaldanud ligikaudu 260 GW taastuvenergia võimsust (204 GW päikeseenergiat ja 57 GW tuuleenergiat). See tähendab, et 2025. aastal säästetakse energiatootmisel 15 miljardit kuupmeetrit gaasi (ehk ligikaudu 5 % ELi aastasesst impordist).

²⁷ Kõik liikmesriigid peaksid olema juba üle võtnud ja rakendanud kõik taastuvenergia ja sellega seotud taristu loanõuded, mis tulenevad ELi energiaalastest õigusaktidest ja eelkõige taastuvenergia direktiivist (sealhulgas taastuvenergia eelisarendusalad, ülekaalukas avalik huvi taastuvenergiaprojektide eelistamiseks ja lühemad loamenetluse tähtsajad olemasolevate projektide ajakohastamiseks). Käesoleva teatise avaldamise ajal on liikmesriikides riiklike ülevõtmismeetmete vastuvõtmine ja neist komisjonile teatamine käimas.

²⁸ Kooskõlas taastuvenergia direktiiviga, sealhulgas lühemad tähtsajad taastuvenergia eelisarendusalade jaoks, samas kui väga keerukate projektide, näiteks mõne avamereprojekti teostusaeg võib olla pikem.

Tuumaenergia on süsinikuheite vähendamise, tööstuse konkurentsivõime ja energiavarustuskindluse tagamise strateegiate oluline osa. Pääaegu poolte liikmesriikide energiaallikate jaotuses on tuumaenergiat. Ajakohastatud riiklikes energia- ja kliimakavades²⁹ on märgitud, et ülesseatud tuumavõimsus eeldatavasti suureneb. Tuumaelektrijaamad toodavad puhast energiat, mis võib parandada süsteemide integreerimist ja võimaldada paindlikkust, mis hõlbustab muu puhta tehnoloogia edasist kasutuselevõttu. See toob kasu kogu ELi energiasüsteemile. Uued väikesed moodulreaktorid³⁰ või olemasoleva tuumavõimsuse enneaegse kasutusest kõrvaldamise³¹ vältimine võivad aidata vähendada vajadust fossiilkütuste järele, sealhulgas kaugküttes ja tööstusprotsessides. Tuumaenergiaalase näidisprogrammi strateegia raames tehtud hindamise kohaselt on ka olemasolevate tuumaelektrijaamade puhul kasutamata potentsiaali³².

Praegune kriis innustab ka kiirendama elektrifitseerimist³³, et lõpetada fossiilkütuste hinnašokkide mõju ja sõltuvus impordist. 2024. aastal saadi 71 % ELis toodetud elektrist puhastest energiaallikatest³⁴ ning see tõi süsteemi odava energia. Sellest hoolimata moodustab elekter vähem kui veerandi energia lõpptarbimisest³⁵. Selleks et tagada energia taskukohasus ja tööstuse konkurentsivõime, tuues tarbijateni puhtast energiast ja taastuvenergiast saadava kasu, ning et parandada süsteemi tõhusust, peab suurem osa energianõudlusest (transport, hooned, tööstus jne) üle minema fossiilkütustelt elektrile.

²⁹ [Kogu ELi hõlmav hinnang lõplikele ajakohastatud riiklikele energia- ja kliimakavadele](#), COM(2025) 274 final.

³⁰ Komisjoni teatis „[Strateegia väikeste moodulreaktorite arendamiseks ja kasutuselevõtuks Euroopas](#)“, COM(2026) 117 final.

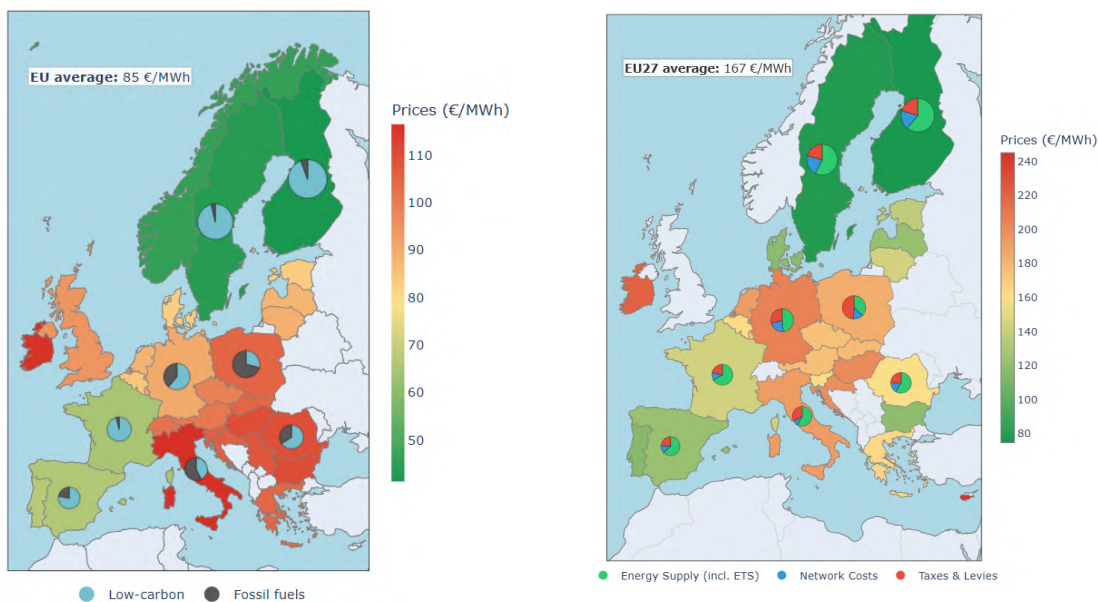
³¹ Komisjoni teatis „Euratomis asutamislepingu artikli 40 kohaselt esitatud [tuumaenergia näidisprogramm](#) – lõplik versioon (pärast Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse saamist), COM(2026) 120 final.

³² Riiklike kavade kohaselt võib ülesseatud võimsus 2050. aastaks ulatuda 144 GWe-ni, kui liikmesriigid pikendavad olemasolevate reaktorite kasutusega 70 või isegi 80 aastani ja kõik uued projektid viiakse õigel ajal ellu.

³³ Elektrifitseerimise määr oli 2024. aastal 23,4 %. [Puhta tööstuse kokkuleppes](#) ja [taskukohase energia tegevuskavas](#) võeti peamise tulemusnäitajana kasutusele elektrienergia osakaal energia lõpptarbimises, seades võrdlusaluseks 32 % aastaks 2030.

³⁴ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/energy-2026>.

³⁵ Eurostat.

Joonis 1. Seos puhta energia allikate jaotuse ja elektri taskukohasuse vahel (hulgimüük 2025 – vasakul; jaemüük tööstustarbijatele I poolaastal 2025 – paremal) [Allikas: DG ENER]

Elektrifitseerimine hoogustab ka puhta tehnoloogia, näiteks elumajades ja tööstuses kasutatavate soojuspumpade tootmist ELis. Tööstuse hinnangul toodetakse rohkem kui kaks kolmandikku Euroopas paigaldatud soojuspumpadest Euroopas³⁶. Kui võimalik nõudlus on selge, on tootjatel suurem stiimul kasvatada ELis tootmisvõimsust ja investeerida oskuste arendamisse.

Ärihoonetesse ja elumajadesse paigaldatud soojuspumpade võimsuse kahekordistamisega väheneks fossiilkütuste tarbimine 200 TWh³⁷ võrra. Lisaks on kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemid tõhusaks elektrifitseerimise kiirendamise tõukejõuks. Need võivad suurte soojuspumpade, elektrikatelde ja soojuse salvestamise abil tagada elektrisüsteemis üha vajalikuma nõudluse paindlikkuse ning hõlbustada heitsoojuse taaskasutamist. Soojusvõrgu ulatuslik laiendamine võib kaasa tuua maagaasi märkimisväärse kokkuhoiu³⁸.

Veel üks majanduse elektrifitseerimise suurendamiseks oluline valdkond on transport. Lisaks stiimulitele, millega edendatakse elektrisõidukite müügi kasvu, on nende kasutuselevõtuks vaja ka piisavat laadimistaristut. Kuigi sõiduautode ja kaubikute laadimistaristu on viimase viie aasta jooksul kasvanud märkimisväärselt kiiremini kui elektriautopark, on veoautode laadimistaristu endiselt puudulik³⁹.

Päikese soojusenergia osakaalu suurendamine mitte ainult hoonetes, vaid ka kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemides olevate päikese soojusenergia seadmete ajakohastamisega ja uute projektide alustamisega, sealhulgas soojusenergia salvestamiseks, võib anda märkimisväärselt

³⁶ Euroopa soojuspumbaliit (EHPA), „[Heat pumps made in Europe](#)“.

³⁷ See sääst moodustaks ligikaudu 8 % praegusest hoonete kütmiseks kasutatava energia kulust.

³⁸ Mathiesen *et al.* (2023), „[Heat matters: The missing link in REPowerEU](#)“

³⁹ Lisaks on paljude linnade ja ettevõtjate jaoks endiselt suur probleem leida investeringuid, et ehitada depood ümber heiteta bussi- ja veoautoparkidele sobivaks.

energiasäästu. See on eriti oluline tööstuses, eelkõige toiduaine- ja joogisektoris, keemiasektoris (eelkõige kuni umbes 400 °C protsessisoojuse vajaduse puhul) ja põllumajanduses, näiteks kasvuhoonete puhul.

Lisaks võib maapõueenergia asendada maagaasi kaugkütte- ja kaugjahutusvõrkudes ning mõnel juhul aidata kaasa elektritootmisele⁴⁰. Seepärast on oluline toetada uute maapõueenergia projektide kiiret kasutuselevõttu ja uurida olemasolevate rajatiste ajakohastamise võimalusi. Tööstuslikud soojuspumbad suudavad tavaliselt toota protsessisoojust kuni umbes 200 °C või parandada madalatemperatuurilist soojust, võimaldades tööstuses ning kaugkütte- ja kaugjahutussüsteemides taaskasutada rohkem heitsoojust.

Biogaasil ja -metaanil võib olla ka strateegilisem roll imporditud fossiilkütuste asendamisel, eelkõige sektorites, kus elektrifitseerimine on keerulisem. Biometaani tootmist olemasolevates käitistes võiks suurendada ligikaudu 10–30 %. Põllumajandusettevõtetes elluviidavad ja koostööl põhinevad biometaani projektid võivad vähendada sõltuvust fossiilkütustest ning pakkuda samal ajal põllumajandustootjatele lississetulekut ja luua kohalikku väärtust, eelkõige maapiirkondades, muutes jäätmed, jäägid ja sõnniku energiaks ja väetisteks. Lisaks võivad biogaasi ja -metaani ning ringlussevõetud toitainete ringluspõhised lahendused tugevdada vastupanuvõimet, aidata suurendada konkurentsivõimet ja vähendada üleilmsete hinnašokkide mõju.

Kuna vesiniku kasutuselevõtt on endiselt aeglane, peaks EL toetama tööstuse kiiremat üleminekut vähendatud süsinikuheitega kütustele, tagades samal ajal võrdsed tingimused kõigile elektritarbijatele ja minimeerides elektrikulusid.

Komisjoni kohesed meetmed liikmesriikide toetamiseks

- [2026. aasta II kvartal] Komisjon võtab meetmeid **elektrifitseerimise, kütte ja jahutuse ning maapõueenergia valdkonnas**. Komisjon seab muu hulgas **elektrifitseerimiseesmärgi**, teeb ettepaneku meetmete kohta, millega parandada elektri ja fossiilkütuste hinna suhet, ning meetmete kohta, millega kiirendada elektrifitseerimislahenduste kasutuselevõttu, näiteks soojuspumpade turupõhise vahendi abil, ning kõrvaldada takistused tööstus-, transpordi-⁴¹ ja ehitussektoris ning sektoriüleised takistused majanduse elektrifitseerimisel. See hõlmab muu hulgas seda, et järk-järgult kaotatakse fossiilkütuste toetused, mis kahjustavad elektri suhtelist konkurentsivõimet võrreldes teiste energiakandjatega.
- [Alates maist 2026] **Maapõueenergia valdkonnas** toetab komisjon liikmesriike ja sidusrühmi üksikasjalike geoloogiliste andmete kogumisel ning loob **ELi tasandi andmebaasi**. Komisjon uurib ka **maapõueenergia riskide vähendamise kavade ja kindlustuskavade** loomise toetamist koos avaliku sektori rahastajatega, sealhulgas riiklike tugipankadega, et vähendada investeeringute riske ja kaasata veelgi erakapitali.

⁴⁰ Emberi hinnangul võivad järgmise põlvkonna maapõueenergiatehnoloogiad anda ELis igal aastal kuni 301 TWh elektrit, mis vastab ligikaudu 42 % praegusele söel ja maagaasil põhinevale elektritootmisele. [Geothermal energy in Europe](#), veebruar 2026, Ember.

⁴¹ Kaasa arvatud raskesõidukid.

Algatuse „Global Gateway“ raames on komisjon võtnud kohustuse edendada muu hulgas **rahvusvahelist koostööd maapõueenergia projektide valdkonnas**, kui see on asjakohane.

- [Alates **maist 2026**] Pääkese soojusenergia valdkonnas aitab komisjon koos energiatõhususe rahastamise koalitsiooniga töötada välja avaliku sektori toetuskavad **suuremahuliste pääkese soojusenergia projektide kasutuselevõtuks**.
- [Alates 2026] **Biometaani valdkonnas** toetab komisjon jätkuvalt algatusi, mille eesmärk on edendada mittefossiilse päritoluga gaasiliste molekulide, sealhulgas kestliku biogaasi ja -metaani tootmist kooskõlas kavaga „REPowerEU“,⁴² sealhulgas põllumajandusettevõtetes elluviidavaid ja koostööl põhinevaid biogaasi ja -metaani projekte,^[OBJ] pöörates erilist tähelepanu olemasolevate käitiste laiendamisele, loamenetluse kitsaskohtade vähendamisele ja piirkondade vahel kestlike lähteainete transpordi parandamisele.
- [2026. aasta II kvartal] Pärast hindamist ja võttes arvesse vesinikuturu oodatust aeglasemat kasvu, teeb komisjon ettepaneku **vaadata sihipäraselt läbi taastuvallikatest toodetud vesiniku tootmise kriteeriumid, kaitstes samal ajal olemasolevaid investeringuid**. See toetab tööstuse süsinikuheite vähendamist ning kiirendab vesinikupõhiste kestlike lennunduse elektrokütuste (eSAF) ja kestlike merenduse elektrokütuste (eSMF) arendamist. Komisjon selgitab täiendavalt meetodeid, mida kasutatakse protsesside suhtes, mis põhinevad nii taastuvallikatest toodetud vesinikul kui ka biomassil lähteainena, et hõlbustada eSAFi tootmist, tagades samal ajal võrdsed tingimused ja säilitades ambitsioonikad kestlikuskriteeriumid, sealhulgas täiendavuse, olelusringi jooksul tekkivate heitkoguste täpse arvestuse ja topeltarvestuse vältimise. Komisjon algatab 30. juuniks 2026 avaliku konsultatsiooni metoodika kavandi kohta, milles esitatakse kriteeriumid alternatiivsete lähenemisviiside võimalikuks kasutuselevõtuks tuumaelektrijaamadest pärit vähese süsinikuheitega elektrienergia tunnustamisel.
- [2026. aasta suveks] Komisjon kaardistab **Euroopa suutlikkuse täiendada kemikaalide, keraamika, klaasi, plasti ja väetiste lähteainena kasutatavat naftat ja gaasi ringluspõhiste ja bioressursipõhiste materjalidega** ning teeb koostööd tööstusega, et teha kindlaks ja kõrvaldada takistused nende kasutuselevõtul lühiajalises perspektiivis.

3.2 Energiasüsteemi tugevdamine

Selle kriisi põhjal võib öelda, et meie energiasüsteemi ajakohastamine ja põhjalik ümberkujundamine ei ole enam ambitsioonikuse küsimus, vaid see on vältimatu ka vastupanuvõime seisukohast. Et saadavaid eeliseid täielikult ära kasutada, on hädavajalik, et liikmesriigid rakendaksid kiiresti ja täielikult ELi energiaalaseid õigusakte ning kaasseadusandjad kiirendaksid ELi võrgupaketi üle peetavaid läbirääkimisi. See võimaldab kiiremini ellu viia projekte, sealhulgas ühist huvi ja vastastikust huvi pakkuvaid projekte, ning määrata samal ajal kindlaks riigisisestest pakkumispirkondadest riigis saadava võimsusjaotustulu suhtes kohaldatava paindliku lähenemisviisi, milles võetakse arvesse riikide olusid. Selleks, et võimaldada madalaima hinnaga võimsusvooge tootmiskohast tarbimiskohta,

⁴² [Tegevuskava Vene energia impordi lõpetamiseks](#), COM(2025) 440 final.

on vaja võrke. Piiriülese elektritaristu kasutuselevõttu tuleb kiirendada, et täita ELi soovituslik eesmärk saavutada 2030. aastaks elektrivõrkude vähemalt 15 % omavaheline ühendatus ja tagada seeläbi tõelise energialiidu väljakujundamine.

Algatuses „Energiakiirteed“ on võetud sihikule kaheksa prioriteetset koridori ning käsitletakse kõige pakilisemaid energiataristu vajadusi, mis nõuavad kiiret tuge ja pühendumist, et saaks kõrvaldada edusamme takistavad kitsaskohad. Nendega tuleb tegeleda kiirkorras. Tulevikus võib vajaduse korral kaaluda täiendavaid energiakiirteid. Meetmed, mis võimaldavad võrke tõhusamalt ja paindlikumalt kasutada, sealhulgas digitaliseerimise kaudu, ning võrgu tootlikkust parandada, vähendavad ka märkimisväärselt kulusid ja aitavad tugevdada mitme sektori, sealhulgas kütte ja jahutuse elektrifitseerimise protsessi.

Omavaheline ühendatus, tarkvõrgud, juurdepääs võrkudele ja võrgu tootlikkus on paljude teenuseosutajate puhul lisaks nutiarvestitele samuti eeltingimus, mis aitab tarbijatel vähendada oma energiaarveid või reageerida hinnasignaalidele nõudluse kohandamisega. Nutiarvestite laialdane kasutuselevõtt on oluline, et tarbimiskaja ulatuslikult rakendada ja võimaldada tarbijatel osaleda paindlikkusturgudel ning seega vähendada tippnõudlust ja hinnavolatiilsust. Seda toetavad sellised varad nagu patareid ja akud, elektrisõidukid ning soojuspumbad, samuti teatavad protsessid, nagu juhtimissüsteemid ja V2G-lahendused ning tehisintellektipõhine automatiseerimine. Selleks, et muuta süsteem paindlikumaks ning aidata alandada piirkondlikke ja riigisiseseid energiahindu, peaks iga liikmesriik võtma kasutusele nutiarvestid, nii et 2031. aastaks kasutaks neid vähemalt 50 % lõpptarbijatest. See käib käsikäes hinnastruktuuridega, mis soodustavad paindlikkusteenuste ja salvestamisvõimaluste kasutamist, et puhast energiat paremini lõimida ja sellest kasu saada.

Et rajada vastupidav energiasüsteem, kus kasutatakse puhtaid omamaiseid energiaallikaid, on oluline elektri- ja soojussalvestusvõimsuse, sealhulgas akude ja pumphüdrosalvestuse kättesaadavus. ELis on praegu salvestusvõimsus 55 GW ja seda tuleb kõvasti suurendada, et saavutada 2030. aastaks 200 GW, kusjuures patareid ja akud on selles kasvus tähtsal kohal. Selleks on väga tähtis, et selliseid projekte toetataks poliitiliselt juba kavandamisetapis.

Kohesed meetmed

- **[Juuliks 2026]** *Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles viima võrgupaketi üle peetavad läbirääkimised suveks lõpule ja toetab neid selles. See on hädatarvilik, et kiirendada väga vajalike taastuenergiaprojektide ja salvestamisvõimaluste, sh suuremahuliste akude kasutuselevõttu ning ajakohastada võrgutaristut ja aidata seeläbi vähendada energiahindu ja sõltuvust impordist.*
- **[2026. aasta II–III kvartal]** *Komisjon jätkab koostööd liikmesriikidega, et kiirendada algatuse „Energiakiirteed“ rakendamist. Tuginedes Bornholmi energiasaarel juba tehtud edusammudele, süvendab komisjon poliitilist tegevust, eraldab ressursse ja võtab kasutusele kõik kättesaadavad vahendid, et tugevdada investeerimisraamistikke ja ületada tõkkeid, sealhulgas kõrvaldades asjaomaste projektide kiiret elluviimist takistavaid kitsaskohti.*
- **[Alates maist 2026]** *Komisjon aitab liikmesriikidel ja sidusrühmadel (näiteks energialiidu rakkerühmas ja piirkondlikes kõrgetasemelistes rühmades) teha kindlaks*

olelusringi lõpule lähenevad elektrijaamad, sealhulgas tuulepargid, ning kütised, mida saaks ajakohastada, et aidata kiirendada elektritarnete suurendamist lähikuudel. Nad hindavad ka seda, kuidas veelgi rohkem suurendada taastuvenergia kasutuselevõttu.

- [Mai 2026] Komisjon abistab liikmesriike **oluliste elektrisektori reformide rakendamisel**, pakkudes tuge tehnilise toe instrumendi abil, **energiaregulatsiooni akadeemia** kaudu.
- [Mai 2026] Komisjon võtab vastu **seadusandliku ettepaneku võrgutasude ja maksustamise kohta**. Eesmärk on hõlbustada üleminekut elektrifitseeritumale, tõhusamale ja vastupanuvõimelisemale energiasüsteemile, mis võib vähendada kõigi tarbijate elektriarveid. Ettepanekuga luuakse stiimuleid võrgutaristu optimaalseks ja kulutõhusaks kasutamiseks, stimuleeritakse süsteemisõbralikku tarbimist, selgitatakse raamistikku, mis võimaldab riigi reguleerivatel asutustel võrgutasusid sihipäraselt vähendada, sealhulgas energiamahukate tööstusharude puhul, ning võimaldatakse liikmesriikidel kõrvaldada konkreetsete kasutajate, näiteks energiamahukate tööstusharude ja vähekaitstud leibkondade energiamaksude vähendamise piirangud, tagades ühtlasi, et elektrit maksustatakse gaasist vähem.
- [2026–2027] Komisjon tagab kõiki kättesaadavaid vahendeid, sh **rikkumismenetlusi** kasutades **range seire selle üle, kuidas rakendatakse asjakohaseid ELi õigusakte** näiteks loaandmise, salvestamise, paindlikkuse ning piirkonnaülese võimsuse maksimeerimise vallas, et kiirendada puhta energia kasutuselevõttu. Edusammude hoogustamiseks **kiirendab komisjon oluliste sätete hindamist, annab rakendamise kohta praktilisi suuniseid**, sh komisjoni soovitude kaudu, ning toetab liikmesriike, et tagada ühtlustatud ja järjepidev kohaldamine kogu ELis.

3.3 Investeeringute suurendamine

ELi reageerimiseks praegusele energiakriisile tuleb investeeringuid suurendada. **Nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil tuleb kaasata avaliku sektori rahalisi vahendeid, et hoogustada ja suurendada erainvesteeringuid.** Energiasüsteemi ümberkujundamisse ja ringluspõhistesse lahendustesse tehtavaid investeeringuid praegu prognoosides ja kiirendades saab lõplikult välja murda fossiilkütustest sõltuvuse ringist.

ELi tasandil kasutatakse energiasüsteemi ümberkujundamiseks märkimisväärseid vahendeid, sealhulgas taaste- ja vastupidavusraha viimases etapis (219 miljardit eurot). Riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad juba sisaldavad arvukaid reforme ja investeeringuid, mis aitavad liikmesriikidel oma energiasüsteeme ajakohastada. Need tuleb lõpule viia 31. augustiks 2026 kooskõlas rahastu õiguslikus struktuuris ette nähtud tähtaegadega⁴³. Euroopa ühendamise rahastu alternatiivkütuste taristu rahastamisvahendist on alates 2021. aastast eraldatud rohkem kui 2 miljardit eurot projektidele, millega võetakse kõigi transpordiliikide puhul alternatiivkütuste jaoks kasutusele asjakohane laadimis- ja tankimistaristu. Euroopa

⁴³ Taaste- ja vastupidavusraha on vahend, mille eesmärk on tegeleda COVID-19 kriisi negatiivsete tagajärgedega liidus ja mida toetavad erakorralised ja ajutised lisavahendid. Seetõttu loodi see vahend väga rangete tähtaegadega, mis on sätestatud taasterahastu määruuses, taaste- ja vastupidavusraha määruuses ja omavahendite otsuses ning millest ei saa kõrvale kalduda.

ühendamise rahastu energeetikaprogrammist toetatakse 2021.–2027. aastal 5,84 miljardi euroga piiriüleseid energiataristu- ja taastuenergiaprojekte.

Ka ühtekuuluvuspoliitikaga toetatakse märkimisväärselt energiasüsteemi ümberkujundamist. Ühtekuuluvuspoliitika fondide hiljutisel vahehindamisel jaotati energiaprioriteetide jaoks ümber ligikaudu 1,2 miljardit eurot, mis võib nüüd aidata praegusele kriisile reageerida.

ELi järjepideva toetusega puhta energia tehnoloogia alasele teadustegevusele ja innovatsioonile on kaasatud energiasüsteemi ümberkujundamiseks nii avaliku kui ka erasektori rahalisi vahendeid, sealhulgas uuendusliku tehnoloogia laiendamiseks, ning loodud seeläbi lahendusi, mis on nüüdseks katsetatud, usaldusväärsed ja juba turul kasutusele võetud. Suuremat ulatust saavutavate lahenduste puhul on vaja jätkuvat koordineeritud tegevust ja toetust ELi ja liikmesriikide tasandil, et vältida avaliku sektori rahastuse killustumist ning kiirendada kasutuselevõttu.

Ent avaliku sektori rahaga üksi ei ole võimalik katta energiasüsteemi ümberkujundamiseks vajalikke märkimisväärsed investeeringuid (hinnanguliselt 660 miljardit eurot aastas kuni 2030. aastani). Et kaasata erainvesteeringuid,⁴⁴ mida teeksid muu hulgas institutsionaalsed investorid, nagu kindlustusandjad ja pensionifondid, kes haldavad ELis rohkem kui 12 triljonit eurot ja kel oleks võimalik suunata lisainvesteeringuid energiasüsteemi ümberkujundamise jaoks kriitiliste tähtsusega projektidesse, võttis komisjon 2026. aasta märtsis vastu puhtasse energiasse investeerimise strateegia.

Ka riigiabi raamistik võimaldab liikmesriikidel toetada strateegilisi investeeringuid energiataristusse ja puhtasse tehnoloogiasse, säilitades samal ajal siseturul võrdsed tingimused⁴⁵.

Kohesed meetmed

- [2026. aasta II–III kvartal] Komisjon korraldab **puhtasse energiasse investeerimise tippkohtumise**, mis toob kokku finantsteenuste sektori, sealhulgas olulised institutsionaalsed investorid, ning tööstusjuhid, projektiarendajad ja avaliku sektori rahastajad, et kiirendada erasektori vahenditest rahastamist. *Tippkohtumisel käsitletakse koheseid suure mõjuga lahendusi, nagu salvestamine, sealhulgas patareid ja akud,*

⁴⁴ Panku ja kindlustusandjaid motiveeritakse suurendama oma investeeringuid õiguslike programmiraamistike alusel, mis võimaldavad lihtsamini investeerida omakapitali valdkondades, mis on Euroopa pikaajalise konkurentsivõime ja majandusjulgeoleku jaoks keskse tähtsusega, sealhulgas energiasektoris.

⁴⁵ Puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistiku alusel oli 14. aprilliks 2026 võetud vastu 18 puhta tehnoloogia ja eelarve toetamise otsust, millega kiideti heaks 19 riigiabimeedet kogueelarvega 32,76 miljardit eurot. Neist neli meedet kogueelarvega 20,22 miljardit eurot kiideti heaks taastuenergiat käsitleva jaotise 4.1 alusel. Üks meede (eelarvega 608,5 miljonit eurot) kiideti heaks tööstuse süsinikuheite vähendamist käsitleva 5. jaotise alusel. Puhta tehnoloogia valdkonnas piisava tootmisvõimsuse tagamist käsitleva jaotise 6.1 alusel kiideti heaks 14 meedet (eelarvega ligikaudu 11,93 miljardit eurot). Lisaks kiitis komisjon samal ajavahemikul kliima-, keskkonnakaitse- ja energiaalase riigiabi suuniste alusel heaks seitse tööstuse süsinikuheite vähendamise abimeedet kogueelarvega 6,8 miljardit eurot.

elektrisõidukite laadimistaristu, elektrifitseerimine ning kestlikud lennuki- ja laevakütused.

- [Alates aprillist 2026] Komisjon koordineerib ELi algatust (AccelerateEU investeerimispeatüki alusel), millega võimendada ja abistada liikmesriike muu hulgas eksperdirühmade kaudu, et nad kasutaksid maksimaalselt ära kättesaadavaid liidu rahalisi vahendeid (nt ühtekuuluvuspoliitika vahenditest) ning jaotaksid ümber ELi rahalisi vahendeid, kui see on otstarbekohane ja kooskõlas liikmesriikide ja piirkondade eelistustega, energiaga seotud investeeringute jaoks, mis võivad avaldada kiiret mõju ning leevendada tõusvate energiahindade toimet, näiteks järgmise kaudu:
 - A) laiendades olemasolevaid meetmeid, et vähendada energiatarbimist, võtta kasutusele puhas energia (nt soojuspumbad, päikeseenergia, isolatsioon, tuuleenergia või patareid ja akud) ja ringluspõhised lahendused ning investeerida tugevamasse ja ohutumasse elutähtsasse energiataristusse, samuti edendada laadimistaristu kasutuselevõttu ning kestlike lennuki- ja laevakütuste tootmist;
 - B) täiendades olemasolevaid meetmeid või laiendades nende rakendusala, nt energiaostuvõimetuse vastu võitlemise meetmed täiendusena olemasolevatele energiataristuse parandamise meetmetele, päikeseenergia kasutusala laiendamine põllumajandusega seotud päikeseenergiatootmisele, kiirendatud ja lihtsustatud loamenetluste kohaldamisala laiendamine;
 - C) kiirendades riiklike taaste- ja vastupidavuskavade asjakohaste meetmete rakendamist, kasutades hästi ära komisjoni teatises „Taasterahastu „NextGenerationEU“ – tee 2026. aastani“ esitatud näitajaid, sealhulgas võimalust teha kapitalisüste liikmesriigi tugipankadesse või finantseerimisasutustesse.
- [Alates aprillist 2026] Komisjon hindab, kas on vaja võtta lisameetmeid eeskirjade lihtsustamiseks, et kiirendada ELi rahaliste vahendite kasutuselevõttu energiasüsteemi ümberkujundamisse investeerimiseks.
- [Juuliks 2026] Komisjon võtab vastu seadusandliku ettepaneku, et ajakohastada ja täiustada ELi heitkogustega kauplemise süsteemi. Komisjon konsulteerib peatselt liikmesriikidega HKSi võrdlusaluste ajakohastamise üle. See täiendab muudatusi, mis on juba kavandatud turustabiilsusreservi jaoks, et see võimsamaks muuta. Läbivaatamise käigus suurendab komisjon ka rahalist toetust, mida saab taotleda tööstuse puhtale energiale üleminekuks tööstuse süsinikuheite vähendamise rahastu kaudu, ning kaasab selleks 100 miljardit eurot rahalisi vahendeid. Varajase kasutuselevõtu tagamiseks hõlmab see 400 miljardit ELi HKSi lubatud heitkoguse ühikust rahastatavat investeeringute hoogustamise algatust, mis võimaldab kiiret edasiminekut ja solidaarsust ning mille eesmärk on tugevdada investeerimiskindlust, et suurendada ELi energiamahukate tööstusharude investeeringuid süsinikuheite vähendamisse. Selles kontekstis on väiksema sissetulekuga liikmesriikidel solidaarsuse tagamiseks garanteeritud juurdepääs HKSi investeeringute hoogustamise algatusest saadavale toetusele. Lisaks kaalub komisjon ka seda, kas lennunduses saab HKSi kestlike lennukikütuste toetust mahu ja kestuse osas laiendada, ning uurib sarnast mehhanismi ELis toodetud kestlike laevakütuste jaoks.

- [Alates aprillist 2026] *Komisjon abistab liikmesriike, kes soovivad uurida ELi HKSi tulude kasutamist sihipäraste meetmete jaoks, millega kaasatakse ja kiirendatakse investeeringuid elektrifitseerimisse – näiteks transpordi- või küttesektoris –, tööstuse süsinikuheite vähendamisse ja ringluspõhistesse järgmise etapi rakendustesse ning investeeringuid, mis aitavad alandada elektri hindu, sealhulgas taastuvelektri tootmise võimsuse suurendamise kaudu, tingimusel et need investeeringud aitavad kaasa kodumajapidamiste elektrifitseerimisele ja tööstuse süsinikuheite vähendamisele⁴⁶. Komisjon julgustab jätkuvalt liikmesriike uurima sellist HKSi tulu kasutamist.*
- [Alates aprillist 2026] *Komisjon teeb koostööd Euroopa energiatõhususe rahastamise koalitsiooniga, et töötada välja standardsed finantstooted puhta kütte ja renoveerimise jaoks ning töötada välja ja edendada uusi energiateenuste ärimudeleid, millega pakutakse VKEdele otsesest toetust energiatõhusus- ja elektrifitseerimislahenduste kasutuselevõtuks.*
- [Alates aprillist 2026] *Komisjon jätkab liikmesriikide toetamist eSAFi varaste tegutsejate liidus, et korraldada eSAFi tootmiseks välja kuulutatud topeltenampakkumine väärtuses 2 miljardit eurot, ning julgustab liikmesriike selles edasi osalema.*

⁴⁶ Tööstusinvesteeringute toetuse võib kavandada kooskõlas puhta tööstuse kokkuleppega seotud riigiabi raamistiku jaotisega 4.5, kuid ainult juhul, kui 100 % HKSi tuludest kasutatakse investeerimiseks süsinikuheite vähendamisse, nagu on nõutud direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) artikli 10 lõikes 3.